

УДК 657.212/.213:658.15

*Шкріба К. В.
shkribak1208@gmail.com,
магістр, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів*

*Саф'яник О. М.
safyanukolenka@ukr.net,
магістр, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів*

*Воронко О. С.,
oksanavoronko@i.ua, ORCID ID: 0000-0002-8235-611X,
Researcher ID: F-8553-2019,
к.е.н., доц., доцент кафедри аудиту, аналізу та оподаткування, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів*

АНАЛІЗ ДЕБІТОРСЬКОЇ І КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

***Анотація.** В результаті ділових відносин, у які вступають суб'єкти господарювання у процесі своєї діяльності, можуть виникати взаємні грошові та матеріальні зобов'язання, що поділяються на дебіторську і кредиторську заборгованість. Одним із важливих завдань в умовах виникнення неплатежів є систематичне проведення аналізу та управління дебіторською і кредиторською заборгованістю. Метою статті є розкриття економічної сутності дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства, розгляд сучасних методів їх аналізу, визначення основних недоліків і проблем в управлінні цими заборгованостями й пошук шляхів їх вирішення. У статті розглянуто змістовні характеристики дебіторської та кредиторської заборгованості. В умовах інфляції дебіторську заборгованість визначено як джерело кредитування діяльності покупців на дуже вигідній основі (безвідсотковий кредит) і акцентовано на потребі застосування ефективних управлінських дій, спрямованих на регулювання її величини. Досліджено основні елементи методики аналізу дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства. Розглянуто фактори, які впливають на величину дебіторської і кредиторської заборгованості. Визначено заходи, що сприяють прискоренню погашення дебіторської заборгованості (попереднє вивчення фінансового стану дебітора, своєчасне і правильне документальне оформлення, використання сучасних і ефективних форм розрахунків). Методи управління дебіторською заборгованістю запропоновано класифікувати за певними групами: юридичні, економічні, психологічні, фізичні. Узагальнено систему показників, з допомогою яких можна оцінити стан дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства. Обґрунтовано шляхи вирішення проблем щодо повернення боргів підприємству. Доведено, що аналіз стану дебіторської і кредиторської заборгованості в системі управління підприємством передбачає врахування зовнішніх і внутрішніх факторів, кількісних і якісних показників, визначення середньої величини заборгованості, її частки у загальній сумі активів і пасивів підприємства, оцінювання заборгованості за строками погашення, виявлення ризиків і загроз щодо неповернення. Перспективним напрямком досліджень є вивчення і використання передового світового досвіду щодо методики аналізу та управління дебіторською і кредиторською заборгованістю суб'єктів господарювання.*

Ключові слова: дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість, безнадійні борги, методика аналізу, фінансовий стан, показники, управління.

*Shkriba K. V.,
shkribak1208@gmail.com,
Master's degree student, Lviv University of Trade and Economics, Lviv*

*Safianyk O. M.,
safyanukolenka@ukr.net,
Master's degree student, Lviv University of Trade and Economics, Lviv*

*Voronko O. S.,
oksanavoronko@i.ua, ORCID ID: 0000-0002-8235-611X, Researcher ID: F-8553-2019,
Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Auditing, Analysis and Taxation, Lviv University of Trade and Economics, Lviv*

ANALYSIS OF RECEIVABLES AND PAYABLES IN THE ENTERPRISE'S MANAGEMENT SYSTEM

Abstract. As a result of business relationships entered into by companies in the course of their activities, there may be mutual monetary and material obligations, which are divided into receivables and payables. One of the important tasks in the event of non-payment is the systematic analysis and appropriate management of the receivables and payables. The purpose of the article is to reveal the economic essence of receivables and payables of the enterprise, consideration of modern methods of their analysis, identification of the main shortcomings and problems in managing these debts and finding ways to solve them. The article considers the substantive characteristics of receivables and payables. In the conditions of inflation, receivables are defined as a source of credit for the activities of buyers on a very favorable basis (interest-free credit) and emphasized the need for effective management actions aimed at regulating its value. The main elements of the methodology of analysis of enterprise's receivables and payables are studied. Factors influencing the amount of receivables and payables are considered. Measures contributing to acceleration the repayment of receivables (preliminary study of the financial condition of the debtor, timely and correct documentation, the use of modern and effective forms of payment) are identified. Methods of receivables management, is proposed to classify into the following groups: legal, economic, psychological, physical. The system of indicators by means of which it is possible to estimate a condition of receivables and payables of the enterprise is generalized. Ways to solve the problems of debts repayment to the company are substantiated. It is proved that the analysis of receivables and payables in the management system of the enterprise involves consideration of external and internal factors, quantitative and qualitative indicators, determining the average debt, its share in total assets and liabilities, valuation of debt by maturity, identifying risks and threats regarding non-refund. A promising area of research is the study and use of world best practices in the analysis and management of receivables and payables of economic entities.

Key words: receivables, payables, bad debts, methods of analysis, financial condition, indicators, management.

JEL Classification: M41; G39

DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2020-60-17>

Постановка проблеми. В ринкових умовах господарювання важливого значення набуває аналіз фінансового стану підприємства, інформаційною базою для якого є фінансова звітність і дані аналітичного обліку. Актуальним напрямком економічного аналізу є питання аналізу заборгованості підприємства, оскільки суб'єкти господарювання в процесі своєї діяльності вступають у ділові відносини з іншими підприємствами, організаціями, фізичними особами (покупцями, замовниками, постачальниками, фінорганами, працівниками тощо). В результаті цих відносин можуть виникати взаємні грошові та матеріальні зобов'язання, що поділяються на дебіторську і кредиторську заборгованість. Безконтрольне зростання дебіторської і кредиторської заборгованості в умовах існуючої кризи неплатежів може набувати значних масштабів. Тому одним із важливих завдань в умовах виникнення неплатежів є систематичне проведення аналізу та контролю дебіторської і кредиторської заборгованості, які перш за все повинні сприяти недопущенню прострочення термінів платежів і доведення заборгованості до стану безнадійної. При проведенні такого аналізу доцільно враховувати специфіку діяльності підприємств і організацій, налагоджені договірні зв'язки з покупцями та постачальниками, конкретні технологічні особливості роботи підприємства тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання обліку, аналізу та внутрішнього контролю розрахунків і заборгованості висвітлювали у своїх роботах як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, зокрема: В. І. Бачинський, Ф. Ф. Бутинець, П. О. Куцик,

Є. В. Мних, М. С. Пушкар, К. І. Редченко, В. О. Шевчук, Д. Стоун, Дж. Ван. Хорн, Роберт К. Мертон та інші. Проблемні питання аналізу дебіторської і кредиторської заборгованості вітчизняні науковці у своїх працях розглядають за різними напрямками. Зокрема, окремі сторони сутності понять "дебіторська заборгованість" і "кредиторська заборгованість" у своїх роботах розкривають М. Д. Білик, Б. В. Гринів, Є. В. Дубровська; [4, 5]; методику здійснення економічного аналізу заборгованості розглядали Є. П. Гнатенко, Т. С. Єдинак, Л. В. Кручак, П. Я. Попович, Г. В. Савицька; проблемам управління дебіторською і кредиторською заборгованістю в нинішніх умовах господарювання приділяють увагу такі науковці, як О. М. Кияшко, О. Г. Лищенко, Т. Мамонт, М. М. Нашкерська, В. П. Савчук та ін. Незважаючи на значну кількість праць, присвячених обліку й аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості суб'єктів господарювання, проблемні питання у цій сфері залишаються актуальними і потребують нових наукових розробок.

Постановка завдання. Дослідження спрямоване на розкриття економічної сутності дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства, розгляд сучасних методів їх аналізу, визначення основних недоліків і проблем в управлінні цими заборгованостями й пошук шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Невід'ємною складовою фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання є дебіторська і кредиторська заборгованість. Для ефективного функціонування підприємства досить важливе

значення має якісне управління дебіторською і кредиторською заборгованістю та аналіз їх стану.

Дебіторська і кредиторська заборгованість є звичайними елементами бухгалтерського балансу підприємства, які виникають у результаті розриву між датами появи зобов'язань і датами платежів за ними. На фінансовий стан підприємства впливають як величини дебіторської та кредиторської заборгованості, так і періоди оборотності кожної з них. Разом з тим, балансові залишки дебіторської і кредиторської заборгованості можуть бути лише відправною точкою для дослідження ступеня впливу розрахунків з дебіторами та кредиторами на фінансовий стан підприємства.

Дебіторська заборгованість виникає внаслідок розрахунків підприємства з покупцями, постачальниками, замовниками, працівниками. Значна її частка в загальній структурі оборотних активів знижує фінансову стійкість, ліквідність підприємства та підвищує ризик фінансових збитків. На думку Ф. Ф. Бутинця, наявність великих обсягів дебіторської заборгованості спричиняє низьку платоспроможність підприємства [1, с. 351]. Недоотримання коштів за дебіторською заборгованістю є однією з проблем управління нею. Адже через таке управління можна впливати на обсяг прибутку підприємства і на ризики, що пов'язані з ним. Ми вважаємо, що на сьогодні існує ще низка невирішених питань, які стосуються аналізу дебіторської заборгованості. Це свідчить про те, що методика аналізу потребує подальшого розвитку та вдосконалення. В умовах інфляції для покупців дебіторська заборгованість є джерелом кредитування їхньої діяльності на дуже вигідній основі, оскільки виступає як безвідсотковий кредит. У зв'язку з цим потрібно застосовувати ефективні управлінські дії, спрямовані на регулювання її величини.

Серед науковців панують різні думки щодо проведення аналізу дебіторської заборгованості у процесі прийняття управлінських рішень. Величина дебіторської заборгованості та її динаміка визначають характер управлінських рішень у виробничо-господарській діяльності. На нашу думку, недостатнє оцінювання фактичного стану розрахунків з дебіторами може негативно вплинути на реальну оцінку платоспроможності та кредитоспроможності підприємства. Тому для ефективного управління діяльності суб'єкта господарювання не тільки потрібно здійснювати кількісний аналіз показників оцінки поточного стану та стратегічно важливих перспектив управління активами підприємства, а також доцільно застосовувати якісний аналіз. Основне його завдання полягає у виявленні видів продукції (товарів), робіт і послуг, за якими виникає найбільша дебіторська заборгованість.

До розкриття методики аналізу дебіторської заборгованості окремі науковці підходять по-різному. Зокрема, С. В. Дубровська та М. Д. Білик для правильного розуміння методики аналізу розкривають проблемні питання сутності поняття "дебіторська заборгованість" [5, 1]. Т. Момот та В. П. Савчук, базуючись на методиці аналізу, розглядають проблеми управління дебіторською заборгованістю в

умовах фінансової кризи [7, 11]. Окремо доцільно виокремити зарубіжних вчених, таких як Д. Стоун, К. Хитчинг, Дж. Ван Хорн, Боді Зві, Роберт К. Мертон, які також приділяють значну увагу вирішенню цих питань [8]. Проте, незважаючи на значний інтерес до даного питання, проблема аналізу стану дебіторської заборгованості на підприємствах України на сьогоднішній день є недостатньо вивченою, що актуалізує необхідність пошуку нових методів вирішення кризи неплатежів щодо дебіторської заборгованості та її постійного зростання.

В умовах фінансово-економічної кризи, щоб не втратити свої кошти, потрібно проводити постійний моніторинг заборгованості, своєчасно висувати претензії щодо боргів і запобігати безнадійним боргам на підприємстві. Зростання дебіторської заборгованості не завжди оцінюється негативно, а зниження – позитивно. Потрібно розрізняти нормальну та прострочену заборгованість. На підприємствах, де має місце прострочена заборгованість, у багатьох випадках виникають фінансові труднощі через нестачу грошових коштів для придбання товарно-виробничих запасів, розрахунків з постачальниками, виплати заробітної плати. Також відволікання коштів у дебіторську заборгованість призводить до уповільнення оборотності капіталу. Прострочена дебіторська заборгованість може свідчити також про зростання ризику непогашення боргів і зменшення фінансових результатів. Через це кожен суб'єкт господарювання зацікавлений у скороченні термінів здійснення належних йому платежів. Важливе значення має давність утворення дебіторської заборгованості. При цьому потрібно встановити, чи немає у її складі сум, безнадійних для стягнення, або таких, за якими минають строки позовної давності. Якщо такі суми виявлені, то необхідно терміново вжити заходів для їх стягнення (оформлення векселів, продаж чи передача в управління, звернення в судові інстанції тощо).

До факторів, які впливають на величину дебіторської заборгованості підприємства, належить стан договірної та розрахункової дисципліни. Недотримання договірної та розрахункової дисципліни, несвоєчасне пред'явлення претензій за борги, які виникають, призводять до значного зростання невинуватеної дебіторської заборгованості, створення фінансових труднощів, нестачі ресурсів. Тому ми погоджуємося щодо доцільності проведення аналізу дебіторської заборгованості за строками утворення, оскільки тривалі неплатежі відволікають засоби з господарського обороту [9]. В процесі управління дебіторською заборгованістю потрібно у першу чергу зосередити увагу на старих боргах і тих дебіторах, за якими рахуються великі суми цієї заборгованості. До заходів, які сприятимуть прискоренню термінів погашення дебіторської заборгованості, можна віднести: попереднє вивчення фінансового стану покупців, замовників та врахування можливостей покращення їх платоспроможності у перспективі; перехід на попередню оплату товарів, робіт і послуг; своєчасне і правильне оформлення товарних і розрахункових документів;

використання вексельної форми оплати; використання сучасних і ефективних форм розрахунків підприємства. Детальний аналіз дебіторської заборгованості дає змогу отримати інформацію про можливі доходи від штрафів, пені, неустойок за протермінованими боргами дебіторів.

З метою управління дебіторською заборгованістю розробляються заходи, спрямовані на скорочення або стягнення протермінованої чи сумнівної дебіторської заборгованості. Загалом усі методи управління дебіторською заборгованістю можна згрупувати у певні сукупності: юридичні – претензійна робота, подача позову до суду; економічні – фінансові санкції (штраф, пеня, неустойка), передача в заставу майна і майнових прав, призупинення постачання продукції; психологічні – нагадування по телефону, факсу, використання ЗМІ чи поширення інформації серед суміжних постачальників, що загрожує боржнику втратою іміджу; фізичні – арешт майна боржника, вироблений органами державної виконавчої служби [4, с. 24-29]. Важливе значення в управлінні дебіторською заборгованістю мають планування, організація та контроль роботи з дебіторами. Як свідчить практика, на підприємствах, де діє ефективна система бухгалтерського обліку, аналізу та внутрішнього контролю, суми дебіторської заборгованості суттєво менші, ніж на підприємствах, де цього немає. Також практичний досвід управління підприємствами вказує на доцільність здійснення, окрім кількісного, також якісного аналізу показників, які стосуються оцінки поточного стану дебіторської заборгованості. Це сприяє покращенню фінансового стану підприємства та розрахункової дисципліни.

Серед статей активу балансу найбільша частка у загальній сумі дебіторської заборгованості відображається за статтею “Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги”. Через це в процесі аналізу дебіторської заборгованості дослідженню структури даної статті приділяють особливу увагу. Згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку така дебіторська заборгованість відображається у балансі за чистою реалізаційною вартістю, тобто як сума дебіторської заборгованості за мінусом сумнівних та безнадійних боргів [3].

Використовуючи в якості інформаційної бази фінансову звітність (ф. 1 “Баланс (Звіт про фінансовий стан)”, ф. 2 “Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)”), можна розрахувати ряд показників, з допомогою яких оцінити стан дебіторської заборгованості. До таких показників належать:

- коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості – вказує на збільшення або зниження комерційного кредиту, що підприємство надає;
- період погашення дебіторської заборгованості – характеризує середній строк погашення дебіторської заборгованості;
- частка дебіторської заборгованості в загальному обсязі поточних активів – характеризує частку ресурсів, вкладених у цей актив;
- відношення середньої величини дебіторської заборгованості до виручки від реалізації – вказує на

рівень цієї заборгованості у доходах від продажу товарів, робіт, послуг;

- коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості [2].

Методика аналізу показників оборотності дебіторської заборгованості полягає в тому, що дані за звітний період порівнюють із даними за минулий рік (або інший звітний період), визначають зміни і вивчають причини цих змін, їхню якісну характеристику. За підсумками аналізу показників дебіторської заборгованості роблять висновок щодо того, як змінився стан розрахунків з дебіторами у порівнянні з попереднім періодом – покращився чи погіршився.

У випадку зростання на підприємстві сумнівної дебіторської заборгованості, а також частки дебіторської заборгованості у загальній величині оборотних коштів можна зробити висновок про зниження ліквідності поточних активів у цілому, а отже, про погіршення фінансового стану підприємства. Важливим у процесі аналізу дебіторської заборгованості є контроль за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості.

Ми дотримуємося позиції науковців, які вважають, що значне перевищення дебіторської заборгованості завжди загрожує фінансовій стійкості підприємства і потребує залучення додаткових джерел фінансування [1].

Розглядаючи питання аналізу дебіторської заборгованості (розрахунку з покупцями й замовниками), потрібно запропонувати методи розрахунку з покупцями, які широко використовуються в країнах з розвинутими ринковими відносинами, – методом надання знижок за дострокової оплати. Відомо, що за умов інфляції будь-яка відстрочка платежу призводить до того, що підприємство-виробник реально одержує лише частину вартості реалізованої продукції. Тому підприємству інколи вигідніше зробити знижку на реалізований товар за умови швидкої оплати рахунка (наприклад, у десятиденний строк), ніж втратити більшу суму в результаті інфляції [3].

Кредиторська заборгованість за розрахунками за товари, роботи і послуги аналізується аналогічно дебіторській заборгованості з використанням процедури приведення майбутніх платежів до поточної вартості з урахуванням термінів можливих платежів і ставки дисконтування.

Передусім потрібно перевірити достовірність інформації щодо видів і строків погашення кредиторської заборгованості. В якості контрольно-аналітичних процедур можна скористатися вивченням контрактів і договорів, взаємною звіркою розрахунків з контрагентами, особистими бесідами з обліковими працівниками, які володіють інформацією про заборгованість і зобов'язання підприємства. У процесі аналізу потрібно оцінити умови виникнення заборгованості, звернути увагу на строки погашення, обмеження використання ресурсів, можливості залучення додаткових джерел фінансування.

Наявність повної обліково-аналітичної інформації, яка стосується дебіторської і кредиторської

заборгованості, має важливе значення для оцінювання фінансового стану та ліквідності підприємства на визначену дату і змушує керівництво зважувати всі можливі ризики в процесі прийняття рішень, що пов'язані з борговими зобов'язаннями.

Таким чином, лише комплексний аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості в системі управління підприємством є оптимальним. Він дає змогу оцінити реальний стан дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства, виявити "вузькі місця" щодо управління цими видами заборгованостей, а також розробити заходи, спрямовані на скорочення або стягнення простроченої чи сумнівної заборгованості.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Проведення аналізу дебіторської і кредиторської заборгованості спрямоване на вивчення причин виникнення кожного виду заборгованості з врахуванням специфіки діяльності кожного підприємства, налагоджених зв'язків з покупцями, постачальниками та іншими контрагентами й інших чинників, які впливають на господарську діяльність. Аналіз стану дебіторської і кредиторської заборгованості в системі управління підприємством передбачає врахування зовнішніх і внутрішніх факторів, кількісних і якісних показників, визначення середньої величини заборгованості, її частки у загальній сумі активів і пасивів підприємства, оцінювання заборгованості за строками погашення, виявлення ризиків і загроз щодо неповернення. Раціональна організація і методика аналізу дебіторської і кредиторської заборгованості дає змогу приймати ефективні управлінські рішення щодо повернення боргів та прогнозування грошових потоків підприємства.

Перспективним напрямком досліджень є вивчення і використання передового світового досвіду щодо методики аналізу та управління дебіторською і кредиторською заборгованістю суб'єктів господарювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник / Ф. Ф. Бутинець, Ф. М. Герасимович ; за ред. Ф. Ф. Бутиця. – [7-е вид., доп. і перероб.]. – Житомир : Рута, 2006. – 832 с.
2. Гнатенко Є. П. Щодо аналізу стану дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємстві / Є. П. Гнатенко // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. – 2013. – Вип. 10(1) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10%281%29__20.
3. Єдинак Т. С. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємства в умовах фінансово-економічної кризи / Т. С. Єдинак // Ефективна економіка. – 2012. – № 10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1839>.
4. Іванілов О. С. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства / Іванілов О. С., Смачило В. В., Дубровська Є. В. //

Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №1. – С. 156-163.

5. Білик М. Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств / М. Д. Білик // Фінанси України. – 2003. – №12. – С. 24-36.

6. Джалал Т. К. Аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства / Т. К. Джалал // Економічний аналіз: теорія і практика. – 2006. – № 7. – С. 116-123.

7. Момот Т. Управление дебиторской задолженностью предприятия / Т. Момот // Бизнес информ, 2003. – № 11. – С. 97-99.

8. Боді З. Финансы : учеб. пособие / З. Боді, Р. Мертон; [пер. с англ.]. – М. : Издат. дом "Вильямс", 2000. – 592 с.

9. Кручак Л. В. Аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання / Л. В. Кручак // Економічний аналіз. – 2016. – Т. 25. – № 2. – С. 93-98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/8339/1/13.pdf>.

REFERENCES

1. Butynets', F. F. and Herasymovych, F. M. (2006), Bukhhalters'kyj finansovyj oblik : pidruchnyk ; za red. F. F. Butyntsia. – 7 nd ed, Ruta, Zhytomyr, 832 s.
2. Hnatenko, Ye. P. (2013), Schodo analizu stanu debitors'koi ta kredytors'koi zaborhovanosti na pidpryemstvi, *Ekonomichni nauky*. Ser. : Oblik i finansy., vyp. 10(1), available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10%281%29__20.
3. Yedynak, T. S. (2012), Problemy upravlinnia debitors'koiu zaborhovanistiu pidpryemstva v umovakh finansovo-ekonomichnoi kryzy, *Efektivna ekonomika*, № 10, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1839>.
4. Ivanilov, O. S. Smachylo, V. V. and Dubrovs'ka, Ye. V. (2007), Mekhanizm upravlinnia debitors'koiu zaborhovanistiu pidpryemstva, *Aktual'ni problemy ekonomiky*, №1, s. 156-163.
5. Bilyk, M. D. (2003), Upravlinnia debitors'koiu zaborhovanistiu pidpryemstv, *Finansy Ukrainy*, №12, s. 24-36.
6. Dzhalal, T. K. (2006), Analiz debitors'koi i kredytors'koi zaborhovanosti pidpryemstva, *Ekonomichnyj analiz: teoriia i praktyka*, № 7, s. 116-123.
7. Momot T. (2003), Upravlenye debytorskoj zadolzhennost'iu predpryatiya, *Byznes ynform*, № 11, s. 97-99.
8. Bodi Z. and Merton R. (2000), Fynansy : ucheb. posobyе ; per. s anhl., Yzdat. dom "Vyl'iams", M., 592 s.
9. Kruchak, L. V. (2016), Analiz stanu debitors'koi ta kredytors'koi zaborhovanosti sub'iehta hospodariuvannia, *Ekonomichnyj analiz*, T. 25, № 2, s. 93-98, available at: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/8339/1/13.pdf>.

Стаття надійшла до редакції 07 червня 2020 року